

MANOMI MAI HIKIMA

Center For
Microenterprise
Development Ltd./GTE

MANOMI MAI HIKIMA

Mai Rubutu
Center for Microenterprise Development Ltd/GTE

TSAME HANNU

*An Kirkiro Wannan takarda tare da tallafi daga
gwamnatin Burtaniya; duk da haka, ra'ayoyin
da aka bayyana ba lalai ba ne su yi daidai da
manufofin gwamnatin Burtataniya*

HAKKIN MALLAKA

MANOMI MAI HIKIMA

Hakkin malaka© 2025 Center for Microenterprise Development

Center for Microenterprise Development Ltd/Gte (wato Cibiyar Rayar da Kananan Masana'antu) ce ta kirkira wannan littafin. Center for Microenterprise Development Ltd/Gte kamfani ne da aka kafa tun 2002. Ofishina na Gombe, jihar Gombe. (CMD) ta kasance tana ba da sabbin ayyuka da suka haɗa da faɗaɗa dijital, ayyukan sa ido kan gonaki, da samar da kuɗin sarkar kima ga manoma da manufar haɓaka aiki, juriya da samun kuɗin shiga na manoma..

Propcom+ shiri ne na tallafin yanayi mai jure yanayi da bunkasa kasuwannin noma na Burtaniya da nufin tallafawa ci gaban tattalin arziki ga kananan manoma da kanana da matsakaitan masana'antu a cikin rikice-rikice da yankuna masu fama da yanayi a Najeriya.

Propcom+ da CMD suna haɗin gwiwa don haɓaka karfin gwiwa da samun kuɗin shiga na kananan manoma ta hanyar samar da ayyukan noma na zamani da sabis na faɗaɗa dijital ta amfani da tauraron dan adam. Kula da kwari da cututtuka ɗaya ne daga cikin ayyukan da muke bayarwa karkashin sabis na ba da shawara na tsawaita dijital.

An ba da izini don sake haifuwa da rarraba wannan aikin, a cikin sigarsa ta asali, don dalilai marasa kasuwanci kawai. Ba a yarda da canji ko gyara ba. An tanada duk hakƙoƙin don kowane amfani. Don tambayoyi, a tuntubi: info@microenterpriseplace.com
www.microenterpriseplace.com

An buga ta: WiMo Publications
www.wimopublishers.com

TESALIN ABUBUWA

BABI NA 1	4
RUWAN SAMA NA ZUWA	4
Babi na 2	9
Lokacin Da “Damina Yayi Karya”	9
Babi na 3	13
Zabar Kwarerun Iri	14
Babi na 4	20
Yaki da kwari da cututtuka	20
Babi na 5	26
Ciyar da Kasa	26
Babi na 6	30
Gwajin Girbi	30
Babi na 7	33
Bayan Girbi	33
GAME DA CMD	37

BABI NA 1

RUWAN SAMA NA ZUWA

Rana ta yi zafi, iska ta bushe, kuma sararin samaniya bai da alamar ruwan sama. Kowa yana jiran gajimare ya dawo, sabida shuka. Yanayin ya yi tsanani, gari yayi zafi! Manoma na shirye-shiryen sabonkaka sabida noman damina amma har yanzu damina bata zoba.

Baba Dogo yana tsaya a bakin zauren gidansa rike da fartanya. Yana da shekaru 58 kuma yana noma tun yana yaro. Ya ga shekaru masu kyau da marasa kyau. Ya san abu daya muhimmin; dole ne a yi shuka a kan lokacin da ya dace. Idan akayi shuka da wuri, kasa za ta bushe sosai. Idan akayi shuka a makare, ruwan sama na iya tsayawa kafin amfanin gonaki su nuna.

A cikin shekarun da suka gabata, manoma da yawa suna iya hasashen lokacin da damina za ta kama! Amma a kwanan nan, ruwan sama ba ya bin tsarin da manoma suka saba! Yanzu ruwan sama na iya zuwa makonni da yawa ko ma watanni bayan ana sa ran zuwansa!

Bugu da kari, sanyin damina na zuwa sannan kuma za a iya samun bushewa na tsawon makonni wadanda ke da wuya manoma su iya hasashen!

Usman dan Baba Dogo mai shekara 19, wadda yake tsaye a gefensa. matashi ne mai cike da kuzari. Yana so ya nuna cewa shi manomi ne sosai.

"Na shirya Baba," Usman ya fada yana gyara fartanyansa. "Ya kamata ruwan sama ya zo da wuri. musamu muyi felan gona donyin shuka."

Baba Dogo ya kalli sararin samaniya cikin tunani! Ya san har yanzu kasa a bushe take kuma ba a iya hasashen damina. An yi karshen watan Mayu amma an yi ruwan sama sau ɗaya kawai, makonni biyu da suka wuce. Da a ce sun yi shuka, da sunyi asarar kuzarinsu kuma su rasa iri.

"Usman", inji Baba Dogo, "mu jira ruwan sama ya sauka sosai kafin muyi shuka"!

A dai-dai lokacin ne wasu jama'a suka yi tattaki zuwa wata katuwar bishiyar dake daura da gidan Baba Dogo. Daga cikinsu akwai Malama Salamatu, fitacciyar mai ba da shawara kan harkokin noma. Ta taso a gidan noma kuma ta yi karatu a Kwalejin Aikin Noma. Salamatu ta

kasance tana bawa manoma shawara a kauyen. kuma Manoman sun amince da ita.

Tare da ita akwai jami'ai guda biyu daga Cibiyar Cigaban Kungiyoyin Kwararru, Jummai da Hassan. Sun kawo takardu da kayan aiki.

"Barka da yamma kowa" Salamatu ta gaishesu. "Ku ba ni izini in gabatar da baki da suka zo don yin magana da mu game da aikin gona. Na yi rajista a matsayin ɗaya daga cikin Wakilan Sa-kai don tallafa wa manoma a kauyenmu. Munzo ne don tattaunawa game da hasashen ruwan sama, kalandar dasa shuki, da tsinkayar kwari da cututtuka da za su iya kaiwa gonakinku. Muna son taimaka manoma su sami

matsakaicin yawan amfanin gona daga gonakinsu ta hanyar Kyakkyawan ingantattun hanyoyin noma.

Jummai ta bude jadawali da ke nuna yanayin shekara ta kuma nuna sassa daban-daban na taswirar."Damina za ta zo da wuri a kudu, a kusa da Maris ko Afrilu. A tsakiyar kasar, za a fara ne a watan Afrilu ko Mayu, amma a nan arewa, ba za mu sami ishasshen ruwan sama ba sai watan Yuni ko farkon Yuli.

Manoman sun saurari bayanin ta. Ta yi magana game da mahimmancin fahimtar danshin kasa, da yanayin da za a yi shuka, da yadda za ayi amfani da gajeren lokacin noma a yankin nan.

Ta bayyana cewa yana da mahimmanci a jira har sai kasa ta sami isasshen danshi don tallafawa iri kafin a yi shuka. Ta sanar da su cewa Hukumar Kula da Yanayi ta Najeriya (NiMet) ta fitar da kalandar yanayi na shekarar 2025 wanda ya bayyana cewa damina za ta zo a makare a shekarar 2025 kuma za a yi bushewar makonni uku.

Hassan ya yi bayanin cewa "idan kayi shuka a farko, shukan za su girma, amma shukan ba zai iya tsira daga busasshen mako uku da aka yi hasashe ba!

Baba Dogo ya ce, "To mu jira ranar da aka yi hasashen shuka?"

"I," Salamatu ta yi murmushi. "Idan kukayi shuka da wuri, 'ya'yan da aka dasa ko sabbin tsiron za su bushe, ana bukatar ruwan sama sau uku a cikin mako yana da isasshen ruwa don shirya kasa."

Jama'a suka yi na'am, Usman ya jingina da mahaifinsa, ya ce, "Amma idan muka dade, ba za mu rasa kasuwar kaka ba?"

Baba Dogo ya dora hannu a kafadarsa. "Dana, noma ba kawai game da sauri ba kawai ba, noma na bukatan a yi shi daidai."

Malam Sani, wani gogaggen manomi da ya shahara da yin gaggawar abubuwa, ya ce, "Jira na mutane masu jinkiri ne." Jama'a suka juya kawunan su don kallon sa, amma kowa ya yi banza da shi.

"Ku jira," Hajia ta ce, "ku share gonan, ku cire ciyawa, ku tanada kashin dabbobi, ku shirya kayan aikinku."

Babi na 2

Lokacin Da “Damina Yayi Karya”

Ruwan sama ya zo kamar alkawari, kuma ya tafi kamar karya! Kwanaki biyu ana ruwan sama a kauyen. Kasa ta jika, kuma manoma da yawa sun yi farin ciki. Malam Sani bai bata lokaci ba. Ya kira ma'aikatansa, ya yi sauri ya yi felan gonarsa, ya shuka masara. Ya yi alfaharin zama na farko da yayi shuka.

Amma ruwan sama bai sake zuwa ba! Ba a yi ruwan sama ba har kwana goma sha bakwai! Kasa ta fara tsatsagewa. Gonar bai nuna wata shaida cewa an shuka wani abu a gonar ba!

“Wannan ranan da zaf,” in ji Malam Sani, yana tafiya ta busasshiyar gonar sa. “Wadannan iri suna da karko. Watakila kasata ce matsalar.”

Amma a cikin zuciyarsa, ya san ba kasa ba ce. Ya kasance marar hikima ta rashin sauraron annabce-annabcen damina.

Ba da nisa ba, a karkashin bishiyar mangwaro na Baba Dogo, Hajiya Salamatu tana shan kunu mai sanyi. Tare da ita akwai Jummai da Hassan Masanin aikin gona daga CMD.

Baba Dogo ya mika musu kujera suka zauna.

"Usman yana baya" Baba Dogo yace. "Har yanzu yansa fushin da ban bar shi yayi shuka ba."

Salamatu tayi murmushi. "Bari ya zo, wannan shine lokaci mafi kyau don koyo."

Usman ya zo yana jan fartanya. Gumi na zubo masa.

"Kayi kira Baba?" Ya tambaya yana kallon jakar Salamatu.

Baba Dogo ya ce. "Kullum kuna son farawa da sauri. A yau, za ku koyi dalilin da ya sa yana da mahimmanci a jira."

Talatu tayi gaba. "Ina so in nuna maka wani abu Usman."

Ya kalle ta. "Me zaki bani wanda bazan iya gani ba?"

Ta durkusa gefen kasan ta budes wayarta.

"Wannan na'ura na waya yana duba danshin kasa," in ji ta. "Yana gaya mana idan kasa tana shirye don daukar iri ko kuma idan har yanzu tana bushene."

Ta tura ma'aunin zafin jiki a kasa. Bayan 'yan mintuna, karatu ya bayyana a wayarta.

"Har yanzu kasan a bushe take daga ciki," in ji Salamatu. "Ruwan sama ya sauka, amma kasan bai jika ba. Idan an yi shuka iri za su sha wahala."

Hajiya Salamatu ta kara da cewa . "Ruwan sama na farko sanarwa ne, ba alamar ayi shuka ba."

Baba Dogo ya gyada kai. "Mun kasance muna kallon motsin gajimare. Yanzu dole ne mu karanta kasar kuma."

Gaba daya suka yi tattaki zuwa karamar fili dake kusa da gidan. Salamata ta dauko kasa ta matse ta. "Ji wannan, idan ya watsake da sauri, babu ruwa. Idan ya tsaya, kasa ta jika da kyau."

Makwabta sun fara hallara, ganin Salamatu da kuma shurur mamaki na wata yarinya ta gwada kasa da wayarta. Cikin su har da Maryam.

"Yarinyar nan kwararriya ce," inji Talatu. "ko za ku koya wa kungiyar matan mu yadda ake amfani da wannan wayar?"

"Zan so," Talatu ta amsa tana murmushi.

Nan take Danlami da Jummai suka iso a kan babur, suna tafiye da samfurin iri. Danlami ya rada ma Baba Dogo, "CMD tace a kara sati daya".

Hasashen NiMET ya nuna cewa ainihin farkon lokacin damina zai fara nan da mako guda!" sannan abokan aikinmu "Ignitia" Sun tabbatar da hakan wanda ke ba manoma hasashen yanayi.

Baba Dogo ya juya ga Usman. "Kana ji?"

Usman ya gyada kai. "I, Baba." Usman ya dubi filin da ya bushe daga nesa, inda gonar masarar Malam Sani ta bushe sabada babu ruwa. Gonar Mallam Sani ya lalace!

Salamatu ta tara kowa da kowa. "Babu kunya a jira. Jiran hikima ne. Lokacin da digon farko na ruwan sama ya fadi - yana farawa ne lokacin da kasa ta shirya don rike shi."

"Bari mu yi amfani da wannan makon," Salamatu ta ci gaba da cewa, "don shiri mafi kyau. Ta haka, idan damina ta tsaya, ba za mu yi gaggawa ba."

Kowa ya yarda.

Baba Dogo ya sa hannu a kafadar Usman. "Noma yanzu ba hannu da fartanya ba ne kawai, har ila yau, kwakwalwa ne da bayanai."

Usman yayi murmushi, daga karshe ya gane. "To lokaci yayi da zan fara amfani da duka biyu."

Yayin da mazauna kauyen suka koma gidajensu, abu daya ya bayyana: a wannan shekara, ba kawai za su bi yanayin bane. Za su gane shi.

Babi na 3

Zabar Kwarerun Iri

Rana ta fito. A harabar gidan Baba Dogo, kamshin jika ya cika iska. Ruwan sama na farko ya sa kasa tayi laushi. Talatu tana wanke-wanke, sai taji ana sallama a zaure. Talatu ta ruga ta duba ko waye.

"Hajiya Salamatu barka da zuwa!" Talatu tayi murmushi. "Mahaifiyata tana ciki. Don Allah ki shigo."

Salamatu ce ta shigo d'auke da wata k'aramar jaka sanye. A cikin jakar akwai samfuran iri da takardu masu launi daga CMD. Mahaifiyar Talatu ta shimpida tabarma a karkashin bishiyar, ba da jimawa ba wasu mata suka zo.

A karkashin bishiyar mangwaro a waje, Baba Dogo, Usman, da sauran manoma suka taru. Jummai da Danlami na CMD suka gaishe su da murmushi.

Komawa tsakar gida, Hajiya Salamatu ta fara. "A yau, za mu yi magana game da yadda za a zabi iri mai kyau. Ba kawai game da shuka ba, amma shuka iri ingantacce shi zai yi girma da kyau kuma ya ba da amfani mai kyau."

Ta rike jakar iri biyu. "Wannan ita ce masarar gida da kuka sani. Kuma wannan," in ji ta, tana nuna buhunan iri, "ingantacciyar iri ce ta masara da aka fi sani da *Sammaz 15* wanda ke girma a cikin kwanaki 90 zuwa 110.

Hasashen 2025 ya nuna cewa ruwan sama ba zai daɗe ba don haka *Sammaz 15* zai taimaka muku samun girbi mai kyau a 2025.

Talatu ta gyada kai. "Har yanzu mahaifiyata tana amfani da na gida, amma bara na gwada masarar CMD a bayan gidanmu, masarar ta fi girma kuma ta fi tsaba." Matan suka kalleta cike da mamaki.

Talatu ta kara da cewa "Ni kuma na koya daga rukunin CMD WhatsApp." "Hatta ingantaccen shinkafa da waken soya suna nan."

**Masara Mai
Nuna da Wuri**

Shinkafa

**TGX 1951
Waken Soya**

Gyada

Hajiya tace "kayi hakuri." "Kyawawan tsaban iri suna tsira da kyau, suna bukatar karancin taki, kuma suna iya yaki da kwari da kyau."

Mahaifiyar Talatu ta ce, "Yaya za mu shirya irin?"

"Kafin shuka, a jika su a cikin takin *Albit Organic* kamar yadda ake yi kafin adadin sa'o'i da ya dace misali masara na sa'o'i 24.

Ana cikin haka, a karkashin bishiyar mangwaro, Jummai da Danlami, suka ba wa mazajen da aka shuka taswirar da za su jagorance su.

Jummai ta ce, "tazara yana da mahimmanci." "Ya kamata a shuka masara 75cm tsakanin layuka, da 25cm tsakanin tsire-tsire."

Usman ya daga hannu. "Zan iya amfani da igiya don aunawa?"

"I!" Jummai ta amsa. "Ana iya amfani da igiya mai alama. Hakanan zaka iya yin sandar tazara. Daidaiton al'amura, tare da tazarar da ta dace, amfanin gonakinku ba zai yi yaki don rana da abubuwan gina jiki ba."

Usman ya fitar da zaren da ya auna tun da farko yana amfani da ginshikin da Hajiya ta yi masa. "Na riga na yi alama ki duba! Wannan don tazarar masara ne."

Baba Dogo yayi murmushi. "Saurayi yana koyo da sauri."

"Eh" Danlami yace, yana murmushi. "Kuma yana da kyau ku yi aiki tare - matasa masu hankali da tsohuwar hikima."

Ana cikin haka, can Malam Sani ya tako zuwa wajen Salamatu. "Hajiya na yi kuskure," in ji shi. "Na yi shuka da wuri kuma na rasa komai. Zan iya sake gwadawa?"

Hajiya Salamatu ta jinjina kai. "Eh. Kana iya shuka waken soya. Suna girma da sauri. Yi amfani da ingantaccen iri- waken soya TGX 1951- kuma ku bi jagorar shuka da muka baku."

Danlami ya kara da cewa, "Za mu taimake ka, mu duba kasarka, mu tanada maka taki, mu tayaka shuka."

Malam Sani yayi ajiyar zuciya. "Na gode, wannan karon, ba zan yi biyayya da shawarwarinku."

Komawa tsakar gida Salamatu ta bud'e wata 'yar karamar roba. A ciki akwai shinkafa da tsaba na waken soya-na gida da wanda aka ingant. Ta raba wa mata su gan bambancinsu.

"Ingantacciyar shinkafa tana girma da sauri kuma tana kyau ko da karancin ruwa," in ji ta. "Iri-irin wake na waken soya yana girma sosai a cikin kasa mai yashi kuma baya bukatar taki mai yawa."

"Yaya zamu hana ciyawa?" wani ya tambaya.

"Tambaya mai kyau," Hajiya ta ce. "Ayi amfani da busasshiyar ciyawa don rufe kasa. Rufe kasan zai hana ciyawi ya girma, kuma yana sanya kasa yin sanyi," Salamatu ta amsa.

"Kuma idan kwari sun zo?" wani ya tambaya. "Za mu yi magana game da shi a tattaunawarmu ta gaba," inji Hajiya.

Hajiya ta yi murmushi. "Talatu ina fata wata rana za ki karanci aikin gona." "Zanyi insha Allah" Talatu ta amsa a hankali.

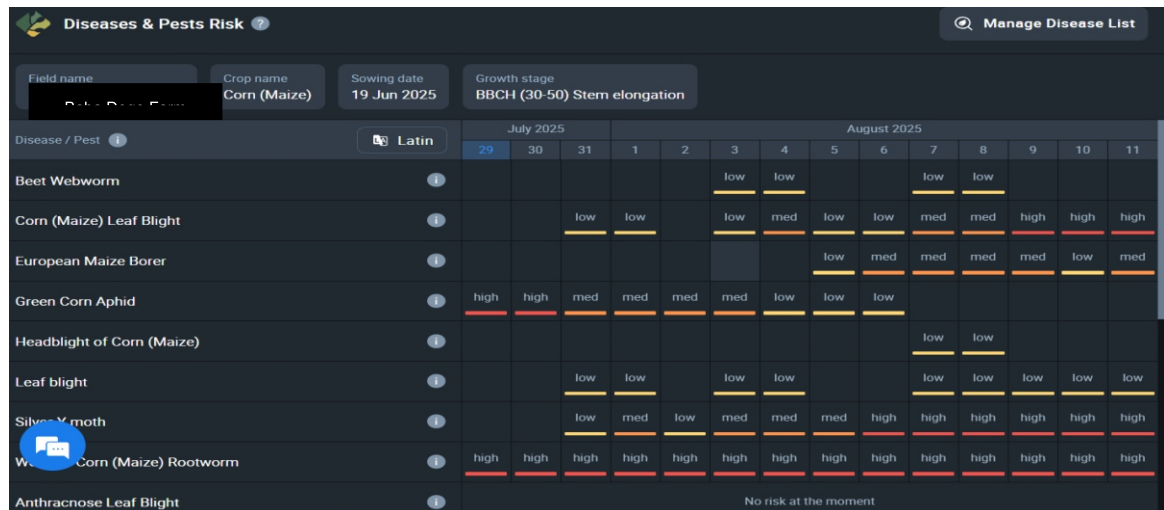
"Kyakkyawan iri, daidaitaccen tazara, kasa mai lafiya da aikin haɗin gwiwa. Waɗannan kayan aikinku ne yanzu," in ji Salamatu kafin ta tafi.

Babi na 4

Yaki da Kwari da Cututtuka

Rana ta fito, Usman ya fito daga gida yana lumshe idanu. Da ya juya sai yaga Hajiya Salamatun tazo da jakarta da littafai. "Ina buƙatar naye magana da mahaifinka cikin gaggawa" ta fadawa Usman. "Don Allah ki kira min shi".

"Hasashen Sauraron Tauraron Dan Adam na Duniya (EOS) daga CMD ya nuna cewa gonar masara ka na da haɗarin kwari guda biyu," in ji

Disease and Pest Predictions

Salamatun ga Baba Doko. Salamatun ta nuna masa hoton EOS:

"Na farko shine koren kwarin masara, suna cin ganyen masara." Koren kwarin masara suna amfani da sassan baki masu tsotsawa don fitar da ruwan 'ya'yan itace daga tsiro, wanda zai iya haifar da bushewa, nadewa da rawaya na ganye. A cikin wuraren da ake fama da cutar, kwarin ganyen masara na iya haifar da asara mai yawa, musamman a yanayi mai zafi." Salamatu ta bayyana.

"Hadari na biyu shine kwaro mai cin tushen Masara". Ta kara da cewa. "Tsutsan suna cin tushen masara, suna haifar da lalacewa mai yawa kuma suna iya kaiwa ga faduwar masara. Manya suna fitowa daga kasa, suna ciyar da siliki wanda ke hana masara tayi tsaba.

Usman ya dubeta. "Amma ban ga ko dāya daga cikin waɗannan kwarorin da kuka ambata ba" in ji Usman. "Eh gaskiya ne, tauraron na iya ganin abin da har yanzu ba ku iya gani da idanunku" Salamatu ta amsa. "Me ya kamata mui"? inji Usman, "Neem," Salamatu tace. "Ruwan neem zai kashe kwari kuma bayi da illa ga mutum ko kasar gonar."

Usman ya daure fuska. "Ina tsammanin sinadarai sun fi kyau?"

Hajiya ta amsa. "Amma kuma suna iya kashe kwari masu taimako kamar kudan zuma, kuma suna zama a cikin kasa tsawon shekaru. Ba za ku so kasar ku ta kasance da tsabta har

'ya'yanku za su ci daga wannan kasa wata rana ba?"

Usman ya gyada kai, ki nuna min yadda ake amfani da neem din.

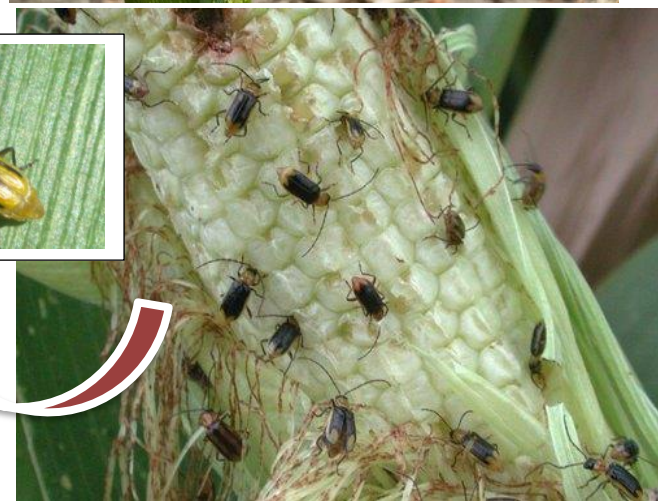
"A tafasa ganyen neem, a bar ruwan ya huce, sannan a fesa shi a kan shuke-shuken, yana kashe miyagun kwari amma yana ceton masu kyau." Ta kara da cewa, "zaka kuma iya siyan feshin sinadarai da neem.

Har ila yau kwaro na da makiya na halitta, misali abokan gaba na koren kwarin masara sun hada da gungura da wasu kwari wadanda su ke cinye mugayen kwarin," in ji Salamatu. Dogo ya yi alkawarin yin aiki da shawarar da Salamatu ta basu.

Musa wanda gonar sa ke kusa da gonar Dogo yana kallo yana saurare amma ya ce, "ban yarda da wannan ba; gonar Dogo tana da kyau sosai. Ba a ga wasu kwari ba". Ya yanke shawarar a asirce cewa babu bukatar bata kokari da kudi don maganin karin da bai gani ba!

Bayan sati biyu da zuwan Salamatu, Musa ya garzaya gidan Baba Dogo wanda ke karkashin Bishiya. Musa yana rawar jiki. Kwari Sun cinye gonarsa. Ganyen masara cike suke da ramuka, wasu masarar kuma sun nuna alamar rashin lafiya.

Wasu daga cikin shuke-shuken masara sun lalace daga saiwoyinsu kuma sun fadi kasa.

Kwaro Mai Cunye Tushen Masara

Tsutsamai chinye karan masara

Daga baya, manoma suka taru a karkashin babbar bishiyar. Hajiya ta nuna musu yadda ake amfani da ciyawa (busheshen ciyawa) wajen hana ciyawa a gona, yadda ake shuka amfanin gona daban-daban tare domin rudar da kwari, da yadda ake amfani da ganyen shuka da tafarnuwa wajen korar kwari.

"Da mun yi amfani da sinadarai a baya?" wani ya tambaya. "Yanzu ya zama dole mu taimaka wa kasa ta murmure. Yi amfani da hanyoyin gargajiya," ta amsa.

Talatu ta zo da sabbbin shuke-shuken shinkafa. Baba Dogo ya kallesu yace "naku ne?" Talatu ta gyada kai. Har yanzu ina koyon sababbin abubuwa,"Kun yi kokari. Baba Dogo yace Usman ya kawo

ganyen masara. "Neem ya yi aiki! Kwarin sun tafi," in ji shi da alfahari.

Mutane sun yi murmushi. Shi ma Malam Sani, wanda a da ya ki daukar horo, yanzu shiru yake ji.

Da maraice, mutanen kauyen na tare zance-ba matsalolin ba, amma mafita. Mutane sun yi biyayya da shawarwari suna amfani da neem, toka, barkono, da sauran su.

A karon farko cikin dogon lokaci, al'umma suna magana ba kawai a kan matsaloli ba, amma game da mafita!

Babi na 5

Ciyar da Kasa

Masara a gonar Baba Bogo ta yi tsayi, har ta kai ga kugu. Ganyen duka kore suna rawa a hankali cikin iska. A cikin wuraren da ke kusa, shinkafa ta tsaya a cikin layuka masu kyau, kuma waken soya ya fara fure. Manoman sun sake taruwa a karkashin wata tsohuwar bishiyar, suna farin cikin yadda gonakinsu suke. Amma Hajiya Salamatu tana zaune akan kujera da alamar damuwa.

"Amfanin gonakin ku suna girma sosai," in ji ta, "amma ku tuna, abin da muke gani a sama ya fito ne daga abin da ke faruwa a karkashin kasa."

Kowa yayi shiru yana saurare.

"Kasarku kamar jikinku ce, idan kun yi aiki tukuru ba tare da cin abinci ba, za ku raunana. Kasa ma haka take, idan an ci gaba da yin noma akan gona kuma ba mu ciyar da gonar ba, za ta gaji."

Baba Dogo ya gyada kai a hankali. "A zamaninmu, kawai mun yi amfani da takin saniya, mun sanya shi da yawa, kuma ya yi aiki."

Hajiya ta yi murmushi. "Eh, Baba, wannan hanya ce mai kyau. Kuma har yanzu yana aiki. Amma yanzu, muna dasa shuki kuma ba za mu ba kasar lokacin hutawa ba. Shi ya sa muke bukatar mayar da kayan abinci a cikin kasa. Za mu iya amfani da takin dabbobi, ko taki."

Danlami yana tsaya ya rike da wata karamar jaka. Wannan shi ake kira takin NPK 20-10-10, yana da abubuwa guda uku da ke taimakawa amfanin gona mai—Nitrogen, Phosphorus, da Potassium. Amma dole ne ku san yadda ake amfani da shi yadda ya kamata.

Jummai ta kara da cewa, "Zaku iya tsarrafa taki mai kyau. Yana da arha, kuma za ku iya yin shi a gida."

Ta bude wani karamin akwati dauke da tarkacen kayan lambu, ganyaye, da digawar dabbobi. Manoman sun sunkuyar da kansu don su gani.

"Zaku iya tattara sharar gida daga madafi, kashin kaji, busassun ganye da dai sauransu; ku ajiye su wuri daya, kowane sati sai a juya shi. Bayan sati shida zai yi duhu ya yi daidai da za'a hada shi a cikin kasa kafin a yi shuka."

Usman ya daure fuska. "Amma takin zai isa ga manyan gonaki irin namu?"

Jummai ta gyada kai. "Yana aiki, amma sannu a hankali. Hakanan yana taimakawa kasa ta dade da kyau. Za ku iya hada takin da dan taki zamani."

Daga harabar gidan, Talatu ta fito dauke da tiren kunu da zobo. Mahaifiyarta ta kawo gasasshiyar gyada. Suna hidima. Hajiya ta mata murmushi.

"Talatu kin fada min kina shirya taki a gida; zaki nuna mana?"

Talatu tanajin kunya; amma mahaifiyarta ta karfafa ta. "Eh mama, zan nuna musu,"inji Talatu.

Matan suka bi ta zuwa, wani dan karamin ramin takin a kusa da gidan kajin. Mutanen, suna sha'awa, sun tsaya kusa da shingen, suna kallo"A nan ne muke jefa bawon doya, ganye, da dɓigon kaji, mukan juya shi bayan kwanaki bakwai, bayan wasu makonni, sai ya zama da duhu, sai mu haɗa shi da kasa a gona."

Wata budurwa ta daga hannu. "Idan bamu da kaji fa?"

Talatu ta amsa, "Kina iya amfani da abinda kike dashi." "Ko toka daga murhu ko kashin akuya yana taimakawa. Abin da muke yi ke nan idan ba mu da isasshen taki."

"Wannan shi ne abin da muka saba yi kafin taki, amma yanzu muna koyon yadda ake hada su yadda ya kamata, shi ya sa horar da Hajiya da Jummai ke taimaka mana."

Komawa k'ark'ashin bishiyar Baba Dogo ya juya ga Usman. "Ka gani? Noma ba karfi ba ne kawai, a'a a kan yi koyo; yau matan nan suna koya mana."

Usman ya kyalkyale da dariya yana kallon Talatu tana jagorantar wasu mata ta hanyar tsarrafa takin. "Ina tsammanin duk mu dalibai ne yanzu."

Babi na 6

Gwajin Girbi

Iska ya yi sanyi yanzu. Busasshiyar iska ta kada ta cikin gonakin. Alama ce lokacin girbi ya zo.

Usman ya bi ta gonar masara a hankali. Wasu ganye sunyi launin ruwan kasa, kuma kwayan masara ba su da nauy. Ya fasa daya ya daure fuska. "Shin na yi lattin girbi?" Ya yi mamaki da karfi.

Hajiya tace "muna bukatar mu jira lokacin girbin da ya dace" ya fada a ransa. "Amma idan na riga na rasa shi fa?"

Daga baya Talatu ta amsa tace "baka makara ba, har yanzu masara tana da danshi."

Ta rike wani karamin na'ura aiki don duba ko hatsi ya bushe. Jummai ta koya mata yadda ake amfani da shi. Talatu ta kalleta, rike da littafin rubutu a hannunta. Kullum tana duba shinkafa da waken suya na bayan gidanta.

A wani bangare na harabar gidan, Jummai ta zanta da mata kan yadda ake ajiye amfanin gonakin da aka girbe. "Ku bushe su da kyau, a kan dandali masu tasowa," in ji ta. Lokacin da masara ta bushe, a adana ta a cikin abun ajiya masu hana iska kamar buhuna mai leda ko ganguna masu marfi.

"Mene ne buhunan hermetic?" Talatu ta tambayi mahaifiyar ta. Salamatu ta bada amsa. "Buhunan ajiya ne waɗanda ke da leda da zai hana ruwa, danshi ko kwari su shiga. Ko da hatsi yana da kwari rashin iska." zai sa sumutu.

Talatu ta dawo da kunun zaki da tasoyi gyada. Ta saurara yayin da Jummai ta ambaci ganyen neem da barkono don kawar da kwari.

A karshen mako, an fara girbi. Usman yanzu yana yin rubutu yau da kullun—yana bincika amfanin gonaki da kyau da kuma hanyar da ta fi dacewa.

Talatu Kuma fa? Shinkafar ta ta kasance da kyau, cikakken hatsi mai tsafta, kuma ya bushe sosai. Jummai tayi murmushi tace wannan filin koyo ne. Shiru Baba Dogo yana kallon yaran suna dauke da kwandunan waken soya daga bayan gida.

Yayi murmushi. "Albarka ta zo," a hankali ya ce, kusa da kansa. "Kuma ya zo a hannun 'ya'yanmu!"

Babi na 7

Bayan Girbi

Lokacin girbi ya kawo farin ciki, da kamshi mai dadi na amfanin gona. Manoma sun yi murna, suna ta hira a karkashin babbar bishiyar mangwaro; suna kwatanta abin da suka girbe. An tara buhunan masara, shinkafa, da wake a kusa.

Ba da jimawa ba, Hajiya Salamatu ta iso tare da Danlami da Jummai. Mutane suka bata hanya. Duk lokacin da ta zo, akwai wani sabon abu da za a koya.

"A wannan karon," Hajia ta ce, tana rike da ginshiki, "ba maganar shuka zamu yi ba – zamu yi maganar ajiya ne."

Ta nuna hotunan tabarmar busar da hatsi da hasken rana, buhuna na musamman da ke ba da damar iska a cikin buhu, da kwantenan da ba sa barin iska su shiga "Mutane da yawa suna asaran amfanin gonakinsu bayan girbi," in ji ta. Duk aikin da sake yi su lalace."

Danlami ya nuna yadda ake amfani da mita mai sauki don duba ko hatsi ya bushe sosai. Jummai ta kuma yi bayanin yadda ake amfani da tabarmi na busar da rana ko kuma dandali na katako, da kuma yadda ake sauraron sautin busar da shinkafa idan ta bushe.

Baba Dogo ya daga hannu. "Don haka ko da ina da girbi mai kyau, zan iya rasa shi idan ban adana shi da kyau ba?"

"I" Hajiya tace. "Ajiya kamar girbi na biyu ne. Dole ne ku kare abin da kuka tattara."

Malam Sani yayi gaba. "Na yi shuka a farkon wannan shekara. Na yi asarar amfanin gona da yawa. Amma a gaba, zan jira, in yi tambayoyi, kuma in saurar."

Kowa ya tafa. Baba Dogo ya wuce ya dora hannu a kafadarsa. "Manomin wayo yakan koyi darasi daga kuskure daya fiye da yadda wasu ke koya cikin shekaru biyu."

Da yamma, matan suka hadu a bayan gidan Talatu. Suna dafa sabbin kayan lambu, masara, da soyayyen waken soya. Hayakin wutan ya tashi a hankali yayin da yara ke dariya suna raba abincin.

Sai da kowa ya ci abinci, Hajiya ta gayyaci Talatu ta yi bayani.

Talatu ta goge hannunta ta mik'e tana murmushi a kunyace, "Naji dad'in cin abincin" ta fad'a, "Amma nafi farin ciki da muka koyi sababbin abubuwa. Mahaifiyata ta koya mini yadda ake noman kayan lambu. WhatsApp na CMD sun koya min karanta yanayin kasa. Wata rana ina so in je jami'a don karanta aikin gona. Ina son 'yan mata da yawa kamar ni su ilimantu a kan noma don su koyar da wasu ma."

Kowa ya sake tafawa, a wannan karon. Baba Dogo ya mika, ya ce da murmushi, "Kina daya daga cikin manoma masu hikima da zamani."

Jakunkuna na Hermetic suna ba da ingantacciyar hanya, mara sinadarai don adana masara da sauran hatsi. Wadannan jakunkuna na musamman suna aiki ta hanyar kirkirar hatimin iska, ko hermetic,

wanda ke hana iskar oxygen da danshi shiga. Wannan yanayin sarrafawa yana taimakawa adana ingancin hatsi na tsawon lokaci, yawanci na watanni da yawa zuwa sama da shekara guda.

Yadda Jakunkuna Hermetic Aiki

Lokacin da aka rufe hatsi, kwari, da fungi a cikin jakar, tsarin numfashi na halitta yana cinye sauran oxygen. Wannan yana haifar da karancin iskar oxygen, yanayin carbon dioxide mai girma. Wannan yanayin da aka gyara yana cutar da kwari kuma yana hana ci gaban fungi, gyaggyarawa, da mycotoxins kamar aflatoxin, wanda zai iya zama cutarwa ga mutane da dabbobi. Wannan tsari kuma yana taimakawa wajen kula da damshin hatsin, yana hana shi bushewa ko zama datti sosai.

GAME DA CMD

Centre for Microenterprise Development Ltd/Gte (CMD) kungiya ce mai zaman kanta, wacce aka kafa tun 2002. CMD tana a kan gaba wajen tallafawa don kafawa da haɓaka kananan masana'antu (MSMEs). Cibiyar Bunkasa Kasuwancin Kamfanoni tana aiki tare da kananan manoma (SHF) da kananan masana'antu, da matsakaitan masana'antu (MSMEs). Muna ba da horo da goyan bayan fasaha don ba su damar girma da haɓaka. Tallafin mu ga MSMEs ya haɗa da haɓaka tsare-tsaren kasuwanci, haɓaka littattafan ayyuka, bincike, aiwatar da software na lissafin kuɗi, da haɓaka hukumar. Shirye-shiryenmu na horarwa sun haɗa da Cibiyar koyarwa ta Chartered Institute of Bankers of Nigeria da sauran horon basira. Taimakon mu ga SHF da MSMEs yana ba su damar samun kima, ingantaccen kayan aiki, da tara hatsi.

TUNTUBE MU:

www.microenterpriseplace.com, info@microenterpriseplace.com

+234 808 589 8667 | +234 816 881 9024

No 1A Kaltungo Road, Off Bauchi Road, Gombe,
Gombe State, Nigeria.

NOTE

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

